

על העוקץ

עקיצת דבורה אינה דבר נעים במיוחד – היא צורבת, כואבת וגורמת לנפיחות מקומית במקרה הטוב, ולעתים היא גם יוצרת תגובה אלרגית חריפה, שעלולה להביא למוות.

ואולם, בטיפול בעזרת ארס דבורים, אפיתרפיה, נותנים

לדבורים לעקוץ את המטופל כדי לסייע לו בהחלמה. מפתיע, אבל מתברר שארס הדבורים מכיל יותר מ-40 חומרים חזקים ומועילים ויכול לרפא דלקת מפרקים שגרונית, טרשת נפוצה, פיברומיאלגיה, צהבת, פרקינסון, הפרעות עצביות, דלקות שרירים ואף סוגי סרטן כגון סרטן השד ומלנומה

מאת: שחר בן-פורת

פעם אחת בחיים שלי נעקצתי על ידי דבורה, בגיל 17 במהלך הלימודים. העקיצה הייתה בעורף וגרמה לכאבים ולנפיחות. ישבתי מבוהל וכואב בחדר האחות ושמחתי כשהתברר כי העוקץ לא נותר בתוך הגוף שלי. עד היום לא שאלתי את עצמי מדוע זה קרה וגם אם הייתי שואל לא הייתי משער כי העקיצה באה לעשות משהו חיובי. ואולם, לאחר ששוחחתי עם **אורית קדר** על העיסוק שלה - אפיתרפיה, טיפול בעזרת ארס דבורים, כלומר לתת לדבורים לעקוץ את המטופל כדי לסייע לו בהחלמה - התחלתי לחשוב שאולי אותה דבורה באה לעזור לי

במשהו. אמנם לא הייתי חולה במחלה כלשהי, אבל לאחר שהבנתי מהן התועלות הרפואיות המפתיעות שיש בארס הדבורים, התחלתי לחשוב שאולי אותה דבורה הקריבה את חייה למען מטרה טובה, גם אם איני יודע מהי.

לא אכפת מהכאב

נחשפתי להשפעה הרבה שיש לשיטת האפיתרפיה כשחברה טובה שלי חלתה בדלקת מפרקים שגרונית. המחלה נחשבת לכרונית ברפואה המערבית, והטיפול בה הוא בעיקר תרופתי. אותה חברה סירבה ליטול תרופות ולבסוף הגיעה לקליניקה של קדר.

לאחר כמה וכמה טיפולים, שכללו לא מעט דבורים ועקיצות, השתפר מצבה ללא הכר ויכולת התפקוד חזרה כמעט לחלוטין - ממצב שבו היא לא יכלה ללכת לבד עד למצב שהיא עולה ויורדת לבדה במדרגות. העובדה שראיתי זאת מקרוב שכנעה את החלק בתוכי שאמר כל הזמן: "אלוהים, למה עקיצות?" - שזו שיטה שכדאי להתייחס אליה ברצינות. כששאלתי את קדר על העקיצות הכואבות, היא השיבה: "מתרגלים. אנחנו יצורים סתגלניים מאוד, וכשמתחילים לראות תוצאות כבר לא אכפת מהכאב. מה עוד שהכאבים של דלקת מפרקים, למשל, חזקים הרבה יותר ואינם עוברים - לעומת כאב

אורית קדר: "אנחנו יצורים סתגלנים מאוד, וכשמתחילים לראות תוצאות כבר לא אכפת מהכאב של העקיצות. מה עוד שהכאבים של דלקת מפרקים, למשל, חזקים הרבה יותר ואינם עוברים - לעומת כאב העקיצה שעובר לאחר 30 שניות. כדי להחלים, בייחוד ממחלות קשות, עלינו לצאת מאזור הנוחות שלנו. ההחלמה תמיד נמצאת מעבר לזה. זה יכול להיות שינוי בתזונה או ויתור על משהו שאנחנו אוהבים אך אינו טוב לנו, וזה יכול להיות לקבל עקיצה של דבורה"

סיפורה של נקצת

אור נן, חולה בדלקת מפרקים שגרונית מנובמבר 2013, מספרת על השפעת טיפולי האפיתרפיה שעברה.

"בוקר אחד לא יכולתי לדרוך על הרגל וסבלתי מכאבים חזקים בכף הרגל וביד. במשך חודש עברתי בדיקות וקיבלתי את האבחנה. הבנתי מהרופא שהתרופות מחלישות את המערכת החיסונית ועלולות ליצור בעיות חדשות בגוף ולהשפיע על הכבד ועל הכליות. שאלתי אותו מדוע נותנים את כל התרופות החזקות האלה ומדוע המחלה מוגדרת כרונית, והוא אמר שהתרופות אינן מרפאות את המחלה לגמרי, אלא עוזרות להתמודד עמה כל החיים. ובהלתי והבנתי שאני חייבת למצוא דרכים אלטרנטיביות. "חברה נתנה לי את הטלפון של אורית קדר, שעברה בעצמה את הטיפול. הגעתי חסרת אונים, כשאני נעזרת במקל הליכה, כואבת וחלשה. על אף הפחד הגדול שלי מדבורים החלטתי שאין ברירה. כבר לאחר הטיפול הראשון הרגשתי תקווה. מצבי השתפר משבוע לשבוע, אבל עדיין סבלתי מכאבים ובמשך שנה לקחתי אדוויל, התרופה היחידה שנטלתי.

"בשני הטיפולים הראשונים סבלתי מכאבים חזקים מאוד. ההיסטריה והפחד כיוצו את גופי והחמירו את הכאבים. לאחר שהטיפול החל להשפיע לטובה, התנגדתי פחות והכאבים פחתו. היום אני מקבלת בטיפול אחד עקיצות מ-15 דבורים וזה לא כואב לי כמעט. התהליך ארוך. במשך שנה וחצי, בהפסקות, נעקצתי במצטבר על ידי 700 דבורים. בכל טיפול קיבלתי עקיצות מ-12-15 דבורים, והשיא היה 18 עקיצות בטיפול. "לאחר חודשיים חזרתי ללכת בלי מקל הליכה והכאבים ירדו מטיפול לטיפול. זה לא רק הדבורים; שאלתי שאלות, למדתי מדוע המחלה הגיעה ושיניתי את התזונה שלי. איני בסדר לגמרי, אבל המצב שלי השתפר בכ-90 אחוזים. הדבורים מחזקות, והתדר שלהן מעורר רצון לחיים. המחלה אינה מלחמה, אלא החלמה מדפוסי מחשבה ואמונות וקבלה של המציאות, של החיים. בזכות הדבורים החזרתי את האחריות על הבריאות שלי לעצמי".

העקיצה שעובר לאחר 30 שניות. בהחלמה אין דרך קלה. כדי להחלים, בייחוד ממחלות קשות, עלינו לצאת מאזור הנוחות שלנו. ההחלמה תמיד נמצאת מעבר לזה. זה יכול להיות שינוי בתזונה או יותר על משהו שאנחנו אוהבים לעשות אך אינו טוב לנו, וזה יכול להיות לקבל עקיצה של דבורה". בשנת 2009 חלתה קדר בדלקת מפרקים שגרונית ויצאה לחפש תרופה. "זו מחלה שנחשבת לכרונית ולחשוכת מרפא, וכל

הרופאים אמרו לי שלעולם לא אחלים. התעקשתי שחייב להיות מרפא וכך הגעתי לטיפול בארס דבורים. חבר סיפר לי על השיטה, בדקתי באינטרנט, מצאתי את האתר של **אלון גמליאלי** ופניתי אליו לטיפול. היום אני מחלימה מרגע לרגע; זה שנים רבות שאין לי כאבים והמדדים בבדיקות הדם שלי תקינים. "מלבד הטיפול באפיתרפיה, שיניתי את כל אורח חיי. אני מטופלת בעיסוי ובדמיון

מודרך, עושה מדיטציות ופעילות גופנית ומשתמשת בצמחי מרפא ובמוצרי כוורת. ואולם, הדבורים הן שהביאו אותי ממסלול בטוח לנכות למסלול להחלמה".

כיצד את יודעת שהדבורים הן שעזרו לך להחלים?

"מכיוון שבזמנו לא עשיתי שום דבר אחר שיצדיק את ההחלמה הפתאומית, שהייתה בניגוד לכל הציפיות. גם טיפולים שעשיתי לפני הדבורים לא עזרו כן. הדבורים פתחו את הדלת".

קדר מספרת שתהליך הטיפול באפיתרפיה התחיל בתשאלו והמשיך בטיפולים שבועיים, שבהם עלה מטיפול לטיפול מספר העקיצות שקיבלה. "הטיפול מתקדם משבוע לשבוע עד שמגיעים למספר העקיצות הנכון לכל מטופל. המספר שלי היה עשר עקיצות. אני אישה קטנה והמספר בהתאם". אחת הסיבות לתהליך המהיר, היא אומרת, היא העובדה שלא לקחה תרופות. "סירבתי ליטול את התרופות, שהיו מינון קטן של כימותרפיה וסטרואידים. הרופאה אמרה לי שמדובר במינון קטן, לא כזה שנותנים לחולי סרטן, כדור שלוקחים אחת לשבוע למשך כל החיים. ואולם, לי זה נשמע כאילו מציעים לי לקחת כפית כלור, כל יום, לכל החיים. לפיכך, הגעתי לטיפול נקייה; התרופות מקלקלות לדבורים את העבודה".

מדוע הן מקלקלות?

"הכדורים מדכאים את מערכת החיסון, בעוד הדבורים מחזקות ומאזנות אותה. היום, כשאני מטפלת, אני יודעת שיש כאלה שאינם יכולים להעביר את היום בלי קורטיזול, בגלל הכאבים שיש להם. לפיכך, אנחנו מתחילים את התהליך בעודם לוקחים תרופות, וכשמתחילים לראות שיפור מורידים את המינון".

כאמור, קדר הפכה ממוטפלת למטפלת. היא עובדת היום עם גמליאלי במרכז הישראלי לאפיתרפיה והוציאה לאור את הספר "מחלימים בעזרת דבורים", שיצא לפני כשנה במהדורה שנייה בהוצאת פוקוס.

פי ארבעה מקורטיזון

לא רק בדלקת מפרקים שגרונית מטפלים בעזרת הדבורים, אלא גם בטרשת נפוצה, בפירומיאלגיה, בצהבת, בפרקינסון, בהפרעות עצביות, בדלקות שרירים וגידים ועוד. "יש מחלות רבות שהדבורים יכולות

צילום: שאטרסטוק, א.ס.א.ב. קרייאייטיב

אורית קדר: "הדבורים מצליחות לרפא בזכות העומק של העקיצות שלהן. הן חודרות את כל השכבות ומגיעות למקום החולה, הפנימי, הלא פיזי; לאותו חלק בנו שרצה להיות חולה. הן מגיעות לחלק הזה ומשנות אותו. תהליך ההחלמה מתחיל באמונה שזה יכול לקרות לך. זו אמונה שהרופא לוקח ממך ברגע שהוא אומר שהמחלה כרונית ושאי אפשר להחלים ממנה. צריך לפתוח למטופלים את הצוהר לאפשרות שהם יחלימו"

לסייע בטיפול בהן, כולל סוגי סרטן כגון סרטן שד, מלנומה ולימפומה. למה דווקא סוגים אלה? מכיוון שמדובר בסרטן הנמצא קרוב לעור. בסרטן השד, למשל, אפשר לגעת ולעקוץ", מסבירה קדר.

"כשמתקשרים אנשים עם מחלה שאינה מופיעה ברשימות, אני אומרת ששווה לנסות. היה רופא אמריקאי שטיפל כך הרבה שנים ואמר: 'אם אין לזה תרופה, נסו ארס דבורים'. אם יש משהו שאי אפשר לרפא, שווה לנסות. הארס יחזק את המערכת החיסונית ויאזן את המערכת ההורמונלית ואת מערכת העצבים. מזה יכולה לצמוח החלמה באופן טבעי."

מה יש בארס של הדבורים שמאפשר זאת?
"הארס שלהן מכיל יותר מ-40 חומרים, וכל אחד מהם חומר חזק בפני עצמו. חלקם מוכרים, כגון מליטין, שחזק פי ארבעה מקורטיזון ושעושה את רוב העבודה בסנירגיה עם יתר הרכיבים. חוקרים אינם יודעים כיצד זה עובד בדיוק עד היום. ואולם, יודעים שהטיפול בארס עובד זה אלפי שנים;

חינכו אותנו שתרופות צריכות להיות דבר מורכב ומסובך, שחקרו אותו ועבדו עליו שנים. דפוס החשיבה שלנו אומרים: 'זהו שקר או גילוי מדהים'; 'מידע נשגב או שקר מתועב'. גדלנו בעידן שבו כל מי שמתמש ברפואה עממית נחשב לפרימיטיבי ושמרשם של תרופה עם שם ארוך עושה הרבה רושם. ואולם, הרפואה העממית מבוססת על חוכמה של אנשים ועל ניסיון של מאות שנים וצריך לשמוע לה יותר.
"הדבורים מצליחות לרפא בזכות העומק של העקיצות שלהן. הן חודרות את כל השכבות ומגיעות למקום החולה, הפנימי, הלא פיזי; לאותו חלק בנו שרצה להיות חולה. הן מגיעות לחלק הזה ומשנות אותו. תהליך ההחלמה מתחיל באמונה שזה יכול

אפילו **היפוקרטס** כתב עליו כעל תרופה".
אין מחקרים מדעיים שנעשו על הנושא?
"רופאים רבים בארץ השתמשו בארס דבורים עד שנות ה-50 של המאה ה-20, כשהתגלה הקורטיזון הסינתטי. נעשו ניתוחים כימיים של הארס ויודעים מהם מרבית הרכיבים שהוא מכיל. נערכו גם כמה מחקרים בשנות ה-60 של המאה הקודמת במימון מיליונר שסבל מדלקת, אבל מחקר כפי שנוהגים לעשות כיום בעולם המערבי לא נעשה מעולם. הסיבה היא שאי אפשר להרוויח מזה. רוצים שנהיה כרוניים ולא בריאים. בפועל, הטיפול בארס נפוץ מאוד בסין, ברוסיה, ברומניה ובבולגריה.
"זה נשמע לאנשים הזוי, 'מה פתאום מתיימרים לרפא סרטן וטרשת נפוצה'."

הילמר קונמן: השיטה הביור־דינמית היא שיטה טבעית לגידול דבורים. המטרה של השיטה התעשייתית היא למקסם את תנובת הדבש ולהתפרנס ממנו, ובשביל לעשות את זה צריך לעשות מניפולציות לא בריאות על הדבורים. זה מחליש את המערכת החיסונית שלהן ותורם להיעלמותן. לעומת זאת, השיטה הביור־דינמית מחזקת את הדבורים, מכיוון שקודם כל חושבים על הצרכים הבסיסיים של כוורת דבורים"

ממקום גבוה ואיני מנצלת את הדבורים, אלא מכבדת את ההקרבה שלהן".

כיצד השכנים שלך מתייחסים לכוורת שבחצר שלך?

"הדבורים מאביקות להם את הפרחים והם שמחים על כך".

לשכנים אמנם אין בעיה עם הדבורים, אבל אנחנו כבני אדם גורמים לבעיה - להיעלמותן המסתורית של דבורים, תופעה המכונה "הפרעת התמוטטות המושבה". יש לכך השפעה משמעותית על החיים שלנו, מכיוון שהדבורים אחראיות על ההאבקה, תהליך שבזכותו צומח חלק נכבד מהמזון שלנו.

"הדבורים אומרות לנו שאם הן אינן יכולות לשרוד פה, גם אנחנו לא נצלחי. הן בדיוק כמונו, מורעלות. המזון כבר אינו מזון, האוויר אינו אוויר ויש קרינה אלקרו־מגנטית מכל מקום. הן סובלות מכל מה שאנחנו סובלים. הדבורים הן יצורים שלא השתנו במבנה שלהם כבר מיליוני שנים. מבחינה אבולוציונית הן מושלמות להישרדות, ופתאום עכשיו הן אינן יכולות לשרוד. גם אצלנו, בני האדם, יש יותר ויותר מחלות".

כבוד ואהבה

כדי להבין מדוע הדבורים נעלמות מהעולם כדאי להקשיב להילמר קונמן. בצד עבודתו כמטפל בעקיצות דבורים, אפיתרפיסט, הוא מלמד שיטה ביור־דינמית לגידול דבורים ומרצה בנושא דבורים והיעלמותן.

"הבאתי את השיטה הזאת לארץ לפני ארבע שנים, לאחר שלמדתי אותה באירופה", הוא מספר. "זוהי שיטה טבעית לגידול דבורים. המטרה של השיטה התעשייתית היא למקסם את תנובת הדבש ולהתפרנס ממנו, ובשביל לעשות את זה צריך לעשות מניפולציות לא בריאות על הדבורים. זה מחליש את המערכת החיסונית שלהן ותורם להיעלמותן. לעומת זאת, השיטה הביור־דינמית מחזקת את הדבורים, מכיוון שקודם כול חושבים על הצרכים הבסיסיים של כוורת דבורים."

מה עם הסוגיה הרגישה שהדבורים מתות בשביל הטיפול?

"יש לי שתי תשובות. ראשית, אדם חולה עושה את כל מה שכל בעל חיים היה עושה, ומשתמש בטבע למען ההישרדות שלו. כשהייתי חולה לא יכולתי ללכת או לסגור את כפות הידיים; הייתי נכה ותלויה באחרים. איני שונה מאריה הטורף במבי. שנית, אני מוכנה לשמוע ביקורת כזו ממי שאינו אוכל בשר, אינו משתמש במוצרי עור, אינו מדביר, אינו נוטל תרופות שנוסו על בעלי חיים ואינו משתמש במוצרי קוסמטיקה שנוסו על בעלי חיים. רק עם אדם כזה אפשר לדבר על השאלה המוסרית־פילוסופית שעומדת מאחורי השיטה.

"יש פה שאלות מוסריות שקטונתי מלהשיב עליהן. אני מבניה שיבקרו אותי וזה בסדר. לא כולם חייבים להסכים או להבין את זה. לכל המטופלים שעברו טיפול כזה יש קושי עם ההרג, אבל הם הבינו שאין להם ברירה. אם הייתה לי בחירה לא להרוג דבורה ולקחת משהו אחר שיעזור לי, בוודאי שהייתי עושה את זה. עקיצות אינן דבר כיפי בכלל".

עקיצות הן טיפול אגרסיבי ומרתיע.

"נכון, יש בעקיצות משהו אלים, אבל עם זאת יש חמלה בצד השני. יש משהו חומל בעקיצות ומי שעבר טיפול יכול להבין את זה. כמוכן שאני עושה את התפקיד החסר; אני תומכת, מלטפת, שמה קרח ומעודדת".

מהיכן את משיגה את הדבורים?

"יש לי כוורת בחצר ביתי. בכל יום אני ניגשת אל הכוורת, מבקשת דבורים למען המטופלים ולוקחת את הדבורים שיוצאות. בסוף היום, הדבורים האלה מקבלות קבורה מכובדת עם הרבה תודה בחצר הבית, וכך הן ממשיכות את המחזור ומזינות את האדמה מתחת לעצים.

אמנם אני לוקחת מהדבורים את החיים שלהן, אבל איני מתייחסת אליהן כאל מובנות מאליהן. כולנו חלק מאותו מארג. כשאני מבקשת רשות ומודה, איני באה

לקרות לך. זו אמונה שהרופא לוקח ממך ברגע שהוא אומר שהמחלה כרונית ושאי אפשר להחלים ממנה. לקח לי זמן רב לתקן את המקום הפגוע שהאמין לרופאים, ואני רואה כיצד צריך לעבוד עם המטופלים כדי לפתוח את הצוהר לאפשרות שהם יחלימו. זה עוול שהרופאים עושים, מכיוון שאי אפשר לדעת אם מישוהו יכול להחלים או לא. זו יהירות לומר למטופל שלא יחלים לעולם. במקום לעזור, הרופאים עושים נזק גדול מאוד".

אלימות לצד חמלה

"הדבורים הן יצורים נפלאים שבאו לעזור לנו", אומרת קדר בעיניים נוצצות. "היום, כשהן בסכנת הכחדה, אנחנו מבינים כמה הן חשובות ושבלעדיהן לא יהיו הרבה דבורים. הן יצורים מיוחדים שמחוברים למקום גבוה. כשחיפשתי את המקור לשם 'דבורה', כולם הפנו אותי ל**דבורה הנביאה**. הגעתי למסקנה שדבורה היא 'דיבור השם'. זה מתחבר למה שהן עושות, לבאזז שלהן, וגם לדבורה הנביאה שדיברה את דיבור השם".

כיצד יודעים מהו מספר העקיצות המתאים לכל מטופל?

"לפי המשקל והגודל של המטופל ולפי התגובות שלו לטיפול. בדרך כלל אני מתחילה בשתי עקיצות ועולה בעדינות תוך כדי התבוננות בתגובות הכלליות והמקומיות. יש כל מיני סימנים האומרים שצריך לעצור את מספר העקיצות כגון עייפות, חוסר שקט ותחושה שאינך יכול לקבל עוד עקיצה אחת. הדבורים נותנות המון חיות. זה חשוב, למשל, לחולי פרקינסון, שמאבדים המון אנרגיה. אני מטפלת באימא שלי בעזרת דבורים. היא בת 83 ומרגישה מצוין".

עד כמה האפיתרפיה נפוצה בארץ?

"יש כמה מטפלים בארץ - אני מכירה חמישה. בקרוב יוכשרו עוד ארבעה מטפלים, והביקוש רק הולך וגובר. יש יותר מודעות ויותר אנשים מתייאשים מהרפואה שאינה מצליחה לעזור להם במחלות מסוימות".

הילמר קונמן: "הדבורים אינן מתות לאחר העקיצה. אני מנתק אותן בטכניקה מסוימת כך שהעוקץ אמנם נתלש מהגוף שלהן אבל מערכת העיכול נשארת ולכן הן ממשיכות לחיות. כשדבורה עוקצת עצמאית ומנסה לעוף ולברוח, איברי העיכול שלה נתלשים מכיוון שהם מחוברים לשק הארס והיא אינה יכולה לחיות. הדבורים שאני מנתק חיות עוד כמה ימים, עד שהן ממילא מתות. דבורים חיות רק כחודש וחצי בטבע, לא יותר"

יותר; לכל נחיל יש אופי אחר, יש רגישים יותר ופחות. אם הנחיל עוקצני יותר, אני עובד עם מעט עשן או שם כפפות ומכסה את הראש, אבל העיקרון הוא להיות כמה שיותר קרוב וישיר עם הדבורים".

בכל הקשור לטיפול עם ארס הדבורים, קונמן אומר שהן אינן חייבות למות בעקבות העקיצה. "הדבורים אינן מתות לאחר העקיצה, לפחות לא לפי הטכניקה שלי. אני מנתק אותן בטכניקה מסוימת כך שהעוקץ אמנם נתלש מהגוף שלהן אבל מערכת העיכול נשארת ולכן הן ממשיכות לחיות. כשדבורה עוקצת עצמאית ומנסה לעוף ולברוח, איברי העיכול שלה נתלשים מכיוון שהם מחוברים לשק הארס, וללא מערכת עיכול היא אינה יכולה לחיות. כשאני מנתק את הדבורים, אני משחרר אותן מהחלון והן חיות עוד כמה ימים או שבוע, עד שהן ממילא מתות. דבורים חיות רק כחודש וחצי בטבע, לא יותר".

בשיטה זו, ובחצר ביתו יש לא פחות מחמש כוורות פעילות. הוא בקשר עם מדבירים, המזמינים אותו כשמותגלית כוורת דבורים, ואוסף בהתנדבות את הנחיל כדי שימשיך לחיות.

כיצד אתה אוסף את הדבורים?

"נחיל חדש היושב על עץ הוא אשכול דבורים שהמלכה שלו נמצאת במרכז. אני לוקח חופן דבורים בידיים חשופות, ללא חליפה או עשן, ויוצר קשר כמה שיותר ישיר ואינטימי בצורה עדינה ואטית. אני מכניס את הדבורים לכוורת, וכשאני מכניס את המלכה זה ברור וכל הדבורים נכנסות אחריה מכיוון שהן נמשכות לריח שלה".

אין זה מסוכן?

"אין זה מסוכן. ברגע שמתנהלים עם בעל חיים, לא משנה איזה, ובאים אליו באופן חיובי עם כבוד ואהבה, המשוב הוא בהתאם. אין סיבה שבעל חיים יתקוף אדם שרוצה לעזור לו ולשקם אותו. כמובן צריך לדעת כיצד לעשות את זה. יש נחילים אגרסיביים

"באופן טבעי נחיל דבורים מתפצל בשלב מסוים ויוצר נחילים חדשים סביב מלכות חדשות. הדבוראי הרגיל אינו מאפשר להן להתפצל בשל האינטרס שלו לשמור את כוח העבודה לצורכי הדבש. בשיטה הבירדינמית נותנים לדבורים להתפצל, מכיוון שזה מה שהן עשו במשך מיליוני שנים. בשיטה התעשייתית מגדלים מלכות בצורה מלאכותית ומשתילים אותן אחת לשנה או שנתיים בכל הכוורות. הן חלשות יותר מכיוון שלא התפתחו בתנאים הטבעיים והנכונים להן. מלכה חלשה יוצרת דבורים עם מערכת חיסונית חלשה יותר, וכך המחלות מתחילות להרים ראש. כמו כן, בניגוד לדבוראים, איננו משתמשים באנטיביוטיקה או בכימיקלים, שמחלישים עוד יותר את המערכת החיסונית של הדבורים. איננו משתמשים גם בחלות מפלסטק ומאפשרים לדבורים לייצר אותן בעצמן".

קונמן אומר שיש דבר אחד שאי אפשר להתווכח איתו. "תמותת הדבורים במכוורות בירדינמיות בעולם המערבי עומדת על חמישה אחוזים - שיעור טבעי לגמרי - מול תמותה של יותר מ-50 אחוזים במכוורות התעשייתיות. מכאן אפשר להסיק שהשיטה הבירדינמית נכונה יותר וידידותית; היא משקמת ואינה כורתת את הענף שעליו היא יושבת".

קונמן הקים בארץ כבר שתי מכוורות הפועלות

